

Carnaval de VNG = Un Carnaval 40+40+40 1900 - 1936 - 1976 - 2016

El taller de *La Història a les nostres mans. Dones amb memòria* som un taller únic al país que fa disset anys que treballa pel rescat de les memòries col·lectives i de la vida quotidiana. Per aquest motiu, i per celebrar aquesta efemèride col·lectiva, el taller s'ha sumat a la fórmula d'enguany:

**CARNAVAL DE VNG = UN CARNAVAL 40+40+40
1936-1976-2016**

Amb aquesta fórmula el taller s'aproparà al passat segle XX, permetent-se la llicència de comptar com a 40 els primers 36 anys, i també com a 40 les quasi quatre dècades de la Dictadura. Després d'aquestes llicències, seran l'any **1936** (el de l'inici de la guerra) i el **1976** (el primer després de la Dictadura) els que marcaran els dos punts d'inflexió. També aprofitarem per recordar-vos i apropar-vos a un llibre editat per la FAC l'any 2000, el de l'Albert Tubau, que porta per títol: *Un segle de Carnaval. Misèries i poca-soltades* i que creiem que us ajudarà a situar-vos en el context. Comencem?

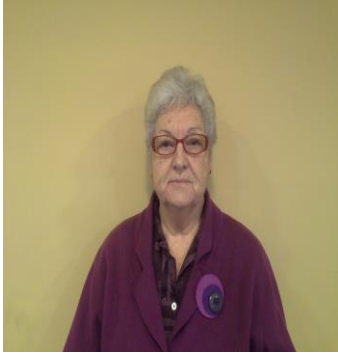

***Un segle de Carnaval.
Misèries i poca-soltades***

Albert Tubau

El Carnaval de Vilanova i la Geltrú, hereu d'un carnaval vuitcentista que havia guanyat renom i popularitat, ha seguit un camí paral·lel als esdeveniments que han configurat aquest entorn. Gresca i poca-soltades han alternat, doncs, amb etapes de foscor i de misèries.

Les primeres Comparses de la república evolucionaren per una colla de carrers que estrenaven nom. Sortiren les banderes de: la Unió Vilanovesa, Els Pescadors, Centre Federal, Foment del Treball, Grècia Grogga, Orfeó Vilanoví i Casal Catalanista.

CAMÈLIA FERRER GARRIGA

...78 CARNAVALS

Per on voleu que comenci?

De l'anyada del 1937 la Camèlia sembla que hagi fet un màster carnavalenc, té de tot i sap un munt d'històries dels carnivals passats...

Voleu que parli de mantons? Doncs en parlo. Sabíeu que el mantó del ball de mantons no era el mateix que el d'anar a la comparsa? Moltes dones ens reservem el bo pel ball però, ja fa molts anys, que em vaig trobar el que feia servir la meva àvia per anar a la comparsa. Era un simple triangle, era més lleuger, més còmode i no pesava tant a l'hora d'anar a saltar.

Voleu que parli de barretines? Doncs també en puc parlar. Aporto les fotos de dues barretines històriques. La primera era la del meu avi, que la feia servir per anar amb els del Pòsit de Pescadors, té més de 120 anys i hi ha una V brodada i un crec a la punta per a que quedés més bé quan la portés posada.

L'altra barretina és la de la mítica Grècia Grogga, és molt més delicada que l'altra, és com de ras. El meu pare pertanyia a aquesta entitat humorística vilanovina desapareguda amb l'esclat de la guerra. També porta un crec a la punta.

Barretina del pòsit.

Barretina de la Grècia Grogga

El dimarts 25 de febrer de 1936, es feien les darreres Comparses abans de l'aixecament militar del 18 de juliol que donaria pas a aquella guerra insensata.

El 3 de febrer de 1937, es promulgava, a Burgos la prohibició de celebrar festes de Carnaval a tot el "territorio nacional" Foren gairebé tres anys de guerra civil i una feixuga postguerra de repressió, mancances i precarietats de tot ordre

Les societats foren clausurades i les primeres no s'obriren fins a partir de 1942. A l'equador de la dècada, s'organitzen tímidament els primers balls de societat al voltant de les dates de Carnaval, terminologia proscria....

ROSA ARNAL COSTA

... 84 Carnavals

Si no et coneixien, no entraves

Com bé sabeu, encara que el Carnaval es va prohibir l'any 1937, i no se'n podia dir ni el nom... nosaltres, a nivell popular, sempre vam dir *carnaval* i ens vam continuar disfressant. Això sí, a les portes dels balls havies de passar "la duana". Res de màscares! I si no et coneixien, no et deixaven passar. Aquí a Vilanova acostumàvem a llogar les disfresses al costat de l'acadèmia ALMI (carretera general). Un any vaig anar de *Mamita* (fotografia), no ens van reconèixer i ens vam haver d'esperar fora. El Varela estava de vigilant i si no sortia algú de la colla que et reconegués, no entraves.

Vestits de gitanos 1950

Vestida de mamita amb el meu home 1952

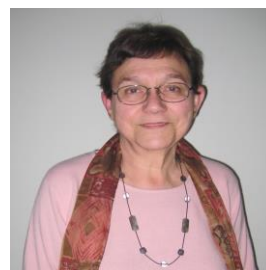
El vespre de dimarts de Carnaval hi havia ball de disfresses al Fomento Villanovés. Era un 22 de febrer de 1955. Un grup de parelles abillades de comparsers, amb americanes vermelles, barretines i mantons, feien passada al saló de l'entitat. D'allà sortiren, en formació nocturna i clandestina, fins al local del Casino artesà, antic Diana, on es feia el ball de La Unión Villanovesa. Aquell acte fou la llavor més primigènia, que permetria la recuperació i la subsistència de l'essència del nostre Carnaval. L'any següent, després d'aquella gesta simbòlica, prop d'un centenar de parelles de comparsers sortiren del Foment acompanyats per una banda de música.

El 1957, aquella manifestació festiva deixava la clandestinitat i més de 200 parelles feien passada el diumenge al migdia a la plaça de les Cols. S'hi afegiren els representants del Pòsit de Pescadors que superaren en nombre de parelles els pioners del Foment

Un any després, les autoritats es veuen obligades a reconèixer oficialment aquella activitat amb la mesquina denominació de Fiestas de Invierno. (...). És en aquestes èpoques que comença a sonar el Turuta, una marxa militar que molt aviat esdevindrà la música titular de les comparses. El Turuta es consolida a partir del 1958 amb l'aparició de la bandera de l'Agrupació Excursionista Talaia.

*ROSA ROMAGOSA CARBONELL
72 CARNAVALS*

**Balls de només dues hores?
I més coses de les comparses**

*Un ball de només dues hores, us preguntareu? Els meus records daten de finals dels anys 50 del segle passat. Durant tres dies es feia al Foment un ball de tarda que li deien de **Les Dues Hores** i que estava dedicat a la jovenalla.*

Jo encara anava a l'escola, a una escola de monges, i els dies de Carnaval, a les set quan plegàvem, ens feien anar a la capella a resar un desagravi pels molt pecats que es feien per Carnaval.

I què fèiem quan sortíem de l'escola? - us preguntareu. Doncs només anàvem corrents cap al Foment perquè el ball ja havia començat, però encara quedava una bona estona per ballar i riure, sobretot riure, que de ballar en sabíem ben poc.

Més coses dels primers anys de les Comparses recuperades...

L'any 1959 vaig anar a la Comparsa per primera vegada. També feia molt poc que tornaven a ser "oficials". Prèviament, el comparser havia demanat permís als pares de la comparsa.

Vàrem sortir amb una parella una mica més gran que nosaltres i que ja eren nòvios. La societat escollida va ser la Talaia, una de les que té una trajectòria més llarga de la ciutat. Vàrem dinar al Solvi del Passeig del Carme i després de dinar, les diferents societats de la ciutat ens visitàvem. Es ballava un ball i, apa! Cap a un altre local.

Sempre vaig anar amb el mateix comparser, amb el temps ens vam fer nòvios i ... ens vam acabar casant. Quantes parelles de comparsers s'han fet nòvios o s'han casat? Pregunteu i ja ho veureu.

A començament de la dècada dels setanta a les banderes del Foment, del Pòsit, de la Talaia i del Coro s'hi afegiren la de la Penya Barcelonista , la dels Dansaires Vilanovins, la de la Gresca i la de l'Acord.

El 79 i el 80 apareixen les banderes de La Gresca, l'AV de la Geltrú, Sant Joan, l'Orfeó Vilanoví o la Gavina. Tota societat amb un mínim d'orgull i d'autoestima es veia gairebé obligada a participar en el Carnaval.

*Ma. dels Àngels Barbacil
Sancho*

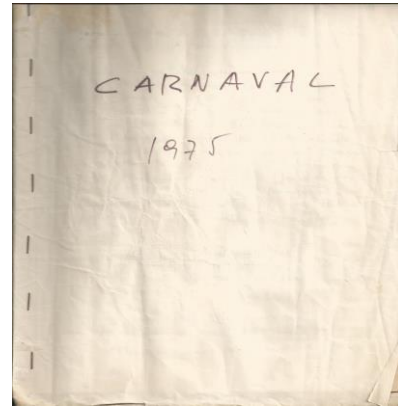
... 73 Carnavals

A casa tinc un Carnestoltes

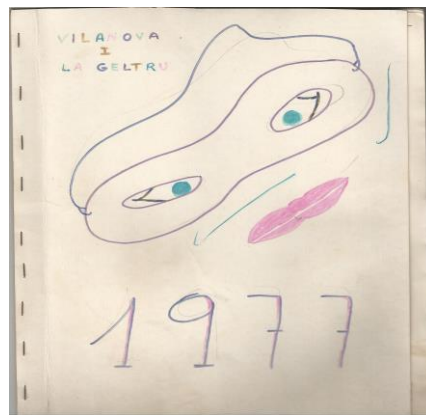
Sí, ho heu sentit bé. No tothom ho pot afirmar amb aquesta rotunditat. En canvi, jo sí...i tornaré a fer. TINC UN CARNESTOLTES DE CARN I OSSOS A CASA. Us en faré cinc cèntims. Resulta que el meu marit a l'any 1975, durant la nit del dijous gras de l'any de les Associacions a la Sala, ja va fer de Carnestoltes. I li va agradar tant, que l'any 1977, en plena transició i puixança del Carnaval de Vilanova va tornar a ser l'encarregat de fer de Carnestoltes per llegir el Sermonet a la xatonada de la Unió Vilanovina de la nit del dijous gras. I per fer-ho ben fet, ja ho sabeu, s'ha de practicar molt i molt. Assaig a casa, i més assaig a casa... i més assaig a casa...! al final me'ls vaig aprendre jo!

CARNESTOLTES

L'any de les Associacions a la Sala

**Portada del sermónet de 1977
Cedit per Ma. dels Àngels Barbacil**

Bona nit matge de l'Extrellim i Estranyissim
Carnestoltes a tots els Vilanovins:

Legida, la nit del dijous gras, de l'any
de les Associacions, a la Sala, per en
Pere Bomes i Bomes (per malnom "Sati-
lenc") ciutadà (tot lo més honrat que es
pot) de la Vila de Bormudella. Marqués
de l'Amalça i Duc de l'Amalça,
Cavaller (a l'honor d'un ruc) de l'ordre
de Malta (quan no hi ha cap) capa i
puro. Embaixador perpetu (ja dos anys)
de sa Real i Estranya Magestat:
l'Agosnat Carnestoltes. Rei de tots els
pocastoltes) s'fita carta diu així:

Illa de Mallorca
(jo sempre sóc allí on hi ha feina)
a tants de tants de mil moments
tans

Tot just del llit aixecat
a quarts d'onze del mati,
sentit, un truc a baix la porta

**El 1946, deu anys després del darrer
Carnaval, al local del Foment succeïa
un fet incipient i modest, però
carregat de simbolisme. En un sopar
de Carnaval hi apareix un
Carnestoltes casolà i discret que fa
reviure per uns moments l'autèntic
esperit de la festa.**

**1955: passarien encara vint-i-un anys
abans que el Rei Carnestoltes fos
restituit en el seu paper d'element
central i ineludible de la festa.**

**L'any 1974, el Coro va organitzar la primera Comparsa del Vidalot, amb 33
parelles. Aclamat pel context reivindicatiu, un Carnestoltes clandestí
apareixia al ball del Coro. Coro i Acord es disputaven la preeminència en la**

impulsió de la recuperació carnavalesca. (...) A les vigílies de la mort del dictador ja s'accepta el mot Carnaval.

El 20 N i entre llàgrimes de cocodril i l'espetec dels taps de les ampolles de "xampany" el dictador assistiria al seu particular "enterro de la sardina". Després de la llarga agonia, però el seu estat s'assemblava més al d'una arengada Més destrempat que el Carnestoltes, se l'endugueren al seu Valle de los Caídos . Sota aquella pedra, s'hi tancaven prop de quaranta anys d'infortunis i tragèdia. S'obria una nova etapa. Per al Carnaval, també.

Però el veritable símbol d'aquell punt històric d'inflexió fou la recuperació de l'Arribo del Rei Carnestoltes, per primer cop amb tots els ets i uts, després de la guerra. Era el 27 de febrer i tot semblava igual que just quaranta anys enrere (..)

Lentament el Carnaval es torna al poble i, el 1976 , es crea la Comissió de Carnaval formada per representants de les societats que participaven a Les Comparses. (...) El programa d'aquell any era idèntic a l'anterior , però en català. (...)

La força dels barris es comença a notar i el Carnaval és una oportunitat excel·lent per conrear els valors d'identitat, col·laboració i solidaritat.

*Ma. Àngela Prat Font
... 71 carnavals
Cosir per guarnir carrers*

Guarnir els carrers. Què bonics que queden! Passes pels carrers i la mirada se te'n va cap als balcons i cap amunt. A veure aquest carrer? A veure aquell altre? Aquest sempre destaca... Però algú pensa amb la feina que hi ha al darrera? És una feina agradable , buscada i desitjada...però feina. Potser per això s'ha anat perdent i ara s'està intentant recuperar! Quantes hores que m'havia passat cosint i cosint..., però què bé que m'ho passava amb els del meu carrer. I és clar! El resultat ho compensa tot, oi? Endavant amb aquesta iniciativa ! Recuperem els carrers guarnits, us ho demana una veterana , gràcies!

Foto cedida per la Ma. Àngela Prat

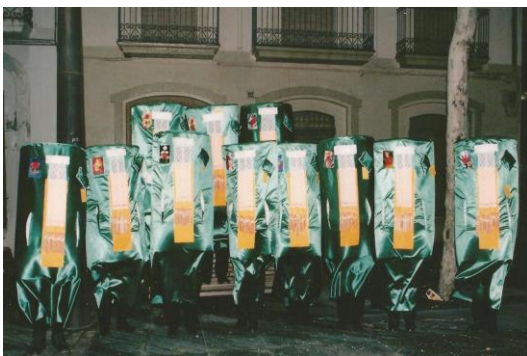
Foto cedida per la Ma. Àngela Prat

Foto cedida per la Ma. Àngela Prat

Camèlia Ferrer Garriga:

Voleu que us parli dels concursos que es feien el dimarts del Vidalot de no fa tants anys? Doncs us en parlo. Us apporto una foto que dóna testimoni que vam guanyar el primer premi per una gran disfressa...anàvem de coixí de fer puntes. Original, eh? Però també hem anat de caramels o de làmpades.

Primer premi del concurs del Vidalot . Anys 90.

Vidalot anys 90. Vestides de caramels

Tots aquells esdeveniments suposaren el despertar de la consciència col·lectiva i un interès entre intel·lectual i encuriós per desenterrar els detalls d'aquell magne carnaval vuitcentista i d'abans de la guerra, ara més mitificat que mai. Vells protagonistes d'aquelles enyorades etapes, s'explaiaven contant rondalles a la vora del foc.

Impressions generals del
taller
Dones amb Memòria

Tal i com diu aquest fragment d' *Un Segle de Carnaval*, el taller és un clar exemple d'aquest despertar de la consciència col·lectiva i, potser, ja mitificació. L'any passat ja ens vam remuntar als anys d'abans de la Guerra Civil. Ara , amb petits esquitxos, volem explicar-vos impressions generals del taller.

La Tina Moya ens recorda: *jo vaig començar a anar a la primera comparsa oficial, l'any 1957, anava amb el Pòsit. També recordo que de ben petita em portaven als Carnavals infantils de la mateixa entitat. També vaig poder anar al primer Vidalot que es va fer ja mort Franco. Aquell anys les parelles es rifaven i no sabies amb qui anaves.*

Totes les talleristes coincideixen en el fet que un cop es recuperaren les Comparses, la majoria d'elles hi anaren, i que tingueren molt d'èxit entre els vilanovins i vilanovines de l'època. Per exemple, la Talaia va poder atraure molta gent ja que només feia falta una camisa blanca i un mocador. També comenten que elles sempre havien celebrat el Carnaval tot i la prohibició. Havien anat moltes vegades amb disfresses econòmiques, reflex de la situació del país. Anar de fantasmes, amb pijames i orinals, d'indis amb sacs... són només alguns d'aquests exemples. Recorden que la Gran Penya llogava els baixos d'un magatzem (actual Máximo Dutti) on es feien balls.

Finalment, tal i com ens comenta la Madrona Gras: *el canvi més gran que vam notar amb l'arribada del Carnaval democràtic va ser que ja no ens havíem de descobrir la cara per la Guàrdia Civil.*

Es comenta també la importància de la recuperació del sermó del rei Carnestoltes, fet que va fer sorgir un nou tipus de vilanovins i vilanovines: els col·leccionistes de sermons, com és el cas de la Pepita Maria. El taller també assenyala el gran pes del Vidalot i del dissabte de Carnaval, amb els mascarots. Un fort impacte fou que arribava moltíssima gent de fora i , entre ells molts travestis ... definitivament, els temps havien canviat.

I arribats a aquest punt, que ja veieu que de corda en tenim per una bona estona més. Sabeu què us diem? Que el 2016 ja us el deixem per a vosaltres!
Gaudiu i guardeu-vos els millors records, us ho diuen les *Dones amb Memoria!*

Bon Carnaval